

Handläggare: Inger Nilsson
Telefon: 508 23 305

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd

Uppföljning och samordning av insatser för ungdomar som inte går i gymnasieskolan - remissyttrande

Förslag till beslut

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och översänder det som sitt remissyttrande till kommunstyrelsen.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektör

Ingrid Widebäck
avdelningschef
Social omsorg

Sammanfattning

I en motion till kommunfullmäktige föreslås att staden ska göra en kartläggning av 16-19-åringar som varken går i skolan eller arbetar samt av ansvar och insatser för dessa ungdomar. Motionärerna vill också att riktade åtgärdsprogram ska tas fram och att en struktur ska byggas upp för samordning och uppföljning av ungdomarna. Enligt förvaltningens uppfattning är gruppen redan väl kartlagd, men ansvaret för dem behöver tydliggöras. Förvaltningen tillstyrker införandet av ett åtgärdsprogram och föreslår att det placeras vid Jobbtorg Stockholm.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid avdelningen för social omsorg. De fackliga organisationerna har informerats enligt 19 § MBL den 12 augusti 2008.

Bakgrund

Motionen

Karin Rågsjö (v) och Inger Stark (v) framför i en motion till kommunfullmäktige att staden saknar en klar bild av problemet med 16-19-åringar som varken går i skolan eller arbetar. De anser därför att det behöver göras en kartläggning av omfattningen av problemet samt av kedjan med insatser och ansvar för ungdomarna. Motionärerna vill också att riktade åtgärdsprogram ska tas fram och att en struktur ska byggas upp för samordning och uppföljning av alla ungdomar i målgruppen.

Ansvar

Sedan den 1 juli 2005 har kommunerna ett ansvar enligt skollagen hålla sig informerad om hur ungdomar upp till 20 års ålder är sysselsatta, i syfte att erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder. I Stockholms stad har med anledning av detta inrättats ett centralt register vid utbildningsnämnden över ungdomar i åldrarna 16-19 år oavsett sysselsättning. Den nya gymnasieslussen ska utifrån detta identifiera och kontakta ungdomar som varken finns i arbete eller utbildning och erbjuda dem kartläggning, vägledning och utbildning.

Uppgifter om ungdomar som gymnasieslussen inte fått kontakt med eller som tackat nej till insatser därifrån lämnas vidare till stadsdelsnämnderna. Vad stadsdelsförvaltningarna förväntas göra med anledning av uppgifterna är dock tämligen oklart.

Även jobbtorgen har ansvar för de icke-arbetande eller studerande ungdomarna, eftersom de tillhör en av de primära målgrupperna för Jobbtorg Stockholm. På jobbtorgen ska de unga få stöd under de första månaderna av sin arbetslöshet och uppmuntras att skriva in sig på arbetsförmedlingen. Ungdomar som varit arbetslösa mer än tre månader omfattas av en särskild statlig jobbgaranti.

Förvaltningens synpunkter

Frågan om vad som bör göras för de ungdomar som varken studerar eller arbetar efter grundskolan har varit föremål för ett antal utredningar och insatser under de senaste åren. Stadsdelsnämnden har behandlat frågan ett flertal gånger, senast i september 2007.¹

Förvaltningen har i dessa sammanhang konstaterat att de ungdomar som inte har en fullständig grundutbildning i form av grundskola och gymnasium har svårt att klara sig på arbetsmarknaden. Få av dem lyckas idag få anställning, vilket gör att de tidigt hamnar utanför viktiga sociala sammanhang. Orsaken till att ungdomarna har svårt att fullfölja sina studier består ofta av olika former av mer eller mindre klart definierade problem: några har brister i den teoretiska begåvningen, en del har neuropsykiatriska funktionshinder, somliga har inte hunnit lära sig tillräckligt mycket svenska, vissa har svåra hemförhållanden, andra har börjat missbruka droger eller har hamnat i kriminalitet. Behoven av insatser varierar därmed högst betydligt, men ofta krävs insatser både från skolan, socialtjänsten och t.ex. barn- och ungdomspsykiatri. Det finns dock ungdomar som inte behöver några insatser alls utan bara är skoltrötta och därför mest hjälpta av att få ta en paus från studierna.

Under de senaste årens högkonjunktur har arbetslösheten minskat i alla grupper på arbetsmarknaden, men nedgången har varit minst för dem med kortast utbildning. När konjunkturen vänder riskerar dessa personer, särskilt de med endast grundskola, att få en ännu längre väg till arbete än tidigare. Det är därför av stor vikt att staden har kunskap om vilka de ungdomar är som omfattas av stadens uppföljningsansvar och att det finns adekvata insatser som kan öka deras chanser att få arbete.

Kartläggning och årlig statistik

I motionen föreslås att staden ska göra en kartläggning av ”omfattningen av problemet samt av kedjan med insatser och ansvar”.

---

1 Kommunernas uppföljningsansvar för ungdomar mellan 16 och 20 år – remissyttrande över revisionsrapport (mars 2005); Stadens uppföljningsansvar för ungdomar i åldrarna 16-19 år samt inrättande av Navigatorcentra – remissyttrande (augusti 2005); Projektplan för Navigatorcentrum Syd (oktober 2006) ; Det kommunala uppföljningsansvaret för ungdomar - svar på skrivelse (september 2007)

Förvaltningen anser inte att någon ny kartläggning behöver göras av ungdomarna, eftersom sådana undersökningar redan har gjorts i flera olika sammanhang och eftersom utbildningsförvaltningens nya register bör innehålla alla relevanta uppgifter om ungdomarna ifråga. Däremot är det givetvis viktigt att göra årliga sammanställningar av uppgifterna från registret så att utvecklingen kan följas och de insatser som görs utvärderas.

Uppbyggnad av struktur för samordning och uppföljning

I motionen förespråkas också en tydlig samordning samt ett ökat och strukturerat samarbete mellan berörda nämnder för att följa upp de unga. Förvaltningen instämmer i att samordning och samarbete är viktigt och anser att det bör göras klart vilket ansvar som åvilar utbildningsförvaltningen, stadsdelsförvaltningarna respektive jobbtorgen. Det är därför önskvärt att stadens ledning utfärdar tydliga riktlinjer för vilken instans som ska göra vad för ungdomarna.

Gymnasieslussen tar idag kontakt med de ungdomar som inte skolplacerats den 1 juli och som placeras om, gör avbrott eller börjar på nytt under terminen. Information om vad gymnasieslussen kan erbjuda ges genom kontinuerliga brev och telefonsamtal till ungdomarna (eller vårdnadshavare). Stadsdelsförvaltningarna får sedan listor över de ungdomar som gymnasieslussen inte fått kontakt med eller som tackat nej till att börja studera.

Vid Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning tas listorna emot av barn- och ungdomsenheten, som kontrollerar om den unge är känd vid förvaltningen. I det fall att den unge har ett aktuellt ärende vid förvaltningen informeras ansvarig handläggare om vad som framkommit. Om den unge inte är aktuell görs ingenting, eftersom enbart det faktum att någon inte går i skolan inte är tillräcklig grund för att inleda utredning enligt 11 kap 1 och 2 §§ socialtjänstlagen. Ungdomarna kan ju arbeta, vistas utomlands etc. eller bara inte ha haft lust att svara på gymnasieslussens kontaktförsök.

I de fall där en icke studerande eller arbetande, men välfungerande ung person tar kontakt med förvaltningen, informerar förvaltningen om möjligheten för den unge att vända sig till jobbtorget. Visar det sig att de unge har problem i någon form inleds en utredning om förhållandena och de insatser som kan behövas.

Många stadsdelsförvaltningar förfar på likarartat sätt med uppgifterna från gymnasieslussen. Huruvida denna hantering är den bästa eller om något annat vore att föredra behöver alltså klargöras.

Åtgärdsprogram

I motionen föreslås att riktade åtgärdsprogram ska tas fram för ungdomarna i form av strukturerade heltidsprogram med mentorsstöd och fritidsaktiviteter samt utbildning och praktik inom yrkesområden som leder till anställning. Föräldrastöd ska också kunna erbjudas.

Förvaltningen menar att det är viktigt att ungdomar med problem uppmärksammas redan i grundskolan, eftersom ett rätt anpassat stöd redan på denna nivå ökar förutsättningarna för att fler ska vilja och kunna gå vidare till gymnasiet. En väl fungerande elevvård och studie- och yrkesvägledning i grundskolorna, såväl kommunala som fristående, är en förutsättning för att de unga ska få tidiga insatser genom skolan, socialtjänsten eller annat och för att de ska kunna länkas vidare till fortsatta studier eller annan lämplig sysselsättning efter grundskolan.

De ungdomar som inte av sig själva går vidare till gymnasiet och inte heller tar hjälp av gymnasieslussen för att komma in på någon utbildning, har ofta någon form av sociala och psykiska problem sedan länge. Det visas bl.a. erfarenheterna från försöksverksamheten med Navigatorcentrum (NC) runt om i landet. Trots de svårigheter som ungdomarna hade med sig i bagaget gav verksamheten goda resultat: mellan 45 och 71 % av dem som deltagit på något NC gick vidare till utbildning, arbete eller praktik.²

Det som ledde till NC:s goda resultat var, enligt Ungdomsstyrelsen, samverkan, coachning och individuellt stöd.³ Förvaltningen menar att sådana ingredienser måste finnas med i ett åtgärdsprogram som ska kunna hjälpa de ungdomar som inte vill eller förmår använda sig av den hjälp som gymnasieslussen kan ge. Liksom vid NC bör ungdomarna ha tillgång till en bred kompetens i form av yrkesvägledare, handledare/lärare och beteendevetare samt ett utbud av studieplatser, praktikplatser, lärlingsplatser etc. Samverkan med socialtjänsten ska vara en given del i stödet till ungdomarna, eftersom de har många varierande behov som måste tillgodoses för att hjälpen ska bli framgångsrik.

Förvaltningen anser att åtgärdsprogrammet ska vara inriktat på studier på gymnasienivå eller motsvarande och på arbete eller praktik som kan leda till arbete. Aktiviteter som är av fritidskaraktär ska därför inte ingå i programmet. Däremot kan eventuellt någon form av föräldrastöd vara lämpligt, eftersom

---

² *En andra chans*, Ungdomsstyrelsens skrifter 2008:1, sid. 8

³ Som ovan, sid. 41

ungdomarna kan behöva uppbackning från sina föräldrar för att vilja och orka genomföra programmet.

Förvaltningen har än så länge begränsad erfarenhet av vilket stöd som jobbtorgen kan ge till ungdomar. Jobbtorg Stockholm ter sig ändå som det lämpligaste stället att placera ett åtgärdsprogram vid genom att några av jobbtorgen får särskild uppgift att ta sig an och stötta ungdomar. Placering vid gymnasieslussen är också möjlig, men bedöms som sämre eftersom den verksamheten ska vara inriktad enbart på studier och inte på arbete. Ett nära samarbete mellan jobbtorgen och gymnasieslussen är däremot viktigt att ha om åtgärdsprogrammet placeras vid jobbtorgen.

Bilagor

1. Remisshandling